

7 Δεκεμβρίου, 1995

[ΠΙΚΗΣ, Π., ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ, ΝΙΚΗΤΑΣ, ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ,
ΝΙΚΟΛΑΟΥ, Δ/στές]

ΔΡ. ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΥ,

Εφεσείων,

V.

ΑΡΧΗΣ ΗΛΕΚΤΡΙΣΜΟΥ ΚΥΠΡΟΥ,

Εφειβλήτων.

(Αναθεωρητική Έφεση Αρ. 1181)

Πράξεις ή αποφάσεις μέσα στην έννοια του Άρθρου 146 του Συντάγματος — Κριτήριο δικαιοδοσίας — Το ζήτημα κατά πόσο πράξη, απόφαση ή παράλειψη αρχής προσώπου ή οργάνου που ασκεί εκτελεστική ή διοικητική λειτουργία υπόκειται στην αναθεωρητική δικαιοδοσία του Ανωτάτου Δικαστηρίου, εξαρτάται από το κατά πόσο η εν λόγω πράξη, απόφαση ή παράλειψη εμπίπτει στη σφαίρα του δημοσίου δικαίου — Εφαρμοστέο κριτήριο — Εφαρμοστέες αρχές για καθορισμό της γραμμής διαχωρισμού μεταξύ Δημοσίου και Ιδιωτικού Δικαίου — Η ρύθμιση αστικών περιουσιακών δικαιωμάτων, οι πράξεις διαχείρισης της κρατικής περιουσίας και επίσης θέματα που προκύπτουν από ενέργειες της διοίκησης που βασίζονται σε συμβάσεις με πολίτες εμπίπτουν στη σφαίρα του ιδιωτικού δικαίου — Εκτενής αναφορά στην Κυπριακή και Ελληνική νομολογία.

Εκτελεστή πράξη — Κατά πόσο η απόφαση της Αρχής Ηλεκτρισμού Κύπρου (η Αρχή) να επιβαρύνει τον εφεισείοντα - καταναλωτή, για κατανάλωση ηλεκτρικού ρεύματος από τους Τουρκοκυπρίους στο κατεχόμενο τμήμα της Κύπρου και να διακόψει την παροχή ηλεκτρικού ρεύματος σ' αυτόν όταν δεν πλήρωσε το ποσοστό το οποίο αντιστοιχούσε στο ηλεκτρικό ρεύμα που καταναλώθηκε, χωρίς ποτέ να πληρωθεί από την τουρκική κοινότητα των κατεχομένων, είναι εκτελεστή πράξη, υποκειμένη στην Αναθεωρητική Δικαιοδοσία του Ανωτάτου Δικαστηρίου, δυνάμει του Άρθρου 146 του Συντάγματος — Κατά πόσο η διατίμηση ηλεκτρικού ρεύματος που επιβάλλεται από την Αρχή στους καταναλωτές είναι εκτελεστή πράξη — Ποίο το κύριο στοιχείο της έννοιας της εκτελεστής πράξης.

Νομικά πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου — Αρχή Ηλεκτρισμού Κύπρου — Σχέσεις μεταξύ Αρχής και καταναλωτών — Είναι αμφίδρομες — Κατά πόσο υπάρχει συμβατική σχέση μεταξύ Αρχής και καταναλωτών.

- 5 *Συμβάσεις — Συμβάσεις προσχωρήσεως — Επιβολή περιορισμών στην ελευθερία των συμβάσεων — Είναι αναπόφευκτη κάτω από τις ανάγκες της σύγχρονης ζωής — Εφαρμοστές αρχές*

10 Ο εφεσείων είναι μαιευτήρ και από τον Φεβρουάριο του 1978, έχει ιδιωτική μαιευτική κλινική στη Λευκωσία. Τον Απρίλιο του 1989, έθεσε στο Συμβούλιο της Αρχής θέμα μείωσης του λογαριασμού του ηλεκτρικού ρεύματος της κλινικής του, για την περίοδο Μαρτίου - Απριλλίου 1989 σε ποσοστό 10%, που αντιπροσώπευε το ποσό με το οποίο ο λογαριασμός του χρεώθηκε, σύμφωνα με την εκδοχή του, παρ-
 15 ράνομα αφού αντιστοιχούσε στο ηλεκτρικό ρεύμα που καταναλώθηκε, από την τουρκική κοινότητα του κατεχομένου μέρους της Κύπρου χωρίς ποτέ να καταβληθεί από αυτή το αντίτιμο. Το αίτημα του εφε-
 20 σείοντα απορρίφθηκε και όταν αυτός αρνήθηκε να καταβάλει το οφειλόμενο υπόλοιπο των ΛΚ18.77 σεντ, η Αρχή διέκοψε την παροχή ρεύματος. Ο εφεσείων κατέβαλε το οφειλόμενο ποσό με επιφύλαξη των δικαιωμάτων του και η παροχή ηλεκτρικού ρεύματος στα υποστατικά του αποκαταστάθηκε. Στη συνέχεια καταχώρησε προσφυγή αξιό-
 25 νωντας δήλωση του Δικαστηρίου ότι η απόφαση της Αρχής για διακοπή παροχής ηλεκτρικού ρεύματος στα υποστατικά του ήταν άκυρη. Αξίωνε επίσης δήλωση του Δικαστηρίου με την οποία να κηρύσσεται άκυρη και χωρίς νομικό αποτέλεσμα η απόφαση της Αρχής να επιβα-
 30 ρύνει τον εφεσείοντα με χρηματικό τέλος για ηλεκτρικό ρεύμα που κατανάλωσαν οι Τουρκοκύπριοι στο κατεχόμενο τμήμα της Κύπρου.

30 Το πρωτόδικο Δικαστήριο έκρινε ότι εστερείτο δικαιοδοσίας να εκδικάσει την προσφυγή με βάση το Άρθρο 146.1 του Συντάγματος, λόγω του ότι η προσβαλλόμενη πράξη της Αρχής δεν είχε εκτελεστό χαρακτήρα και δεν ενέπιπτε στη σφαίρα του δημοσίου δικαίου.

35 Στην έφεση, εξετάστηκε σε πρώτο στάδιο κατά πόσο η συγκεκριμένη απόφαση της Αρχής αποτελεί πράξη ή ενέργεια που εμπύπτει στη σφαίρα του δημοσίου δικαίου οπότεν το Δικαστήριο έχει αναθεωρητική δικαιοδοσία σύμφωνα με το Άρθρο 146.1 του Συντάγματος και σε μεταγενέστερο στάδιο η αξίωση του εφεσείοντα για δήλωση του Δικαστηρίου με την οποία να κηρύσσεται άκυρη η απόφαση της Αρχής να τον επιβαρύνει για ηλεκτρικό ρεύμα που κατανάλωσαν οι Τουρκοκύπριοι στα κατεχόμενα χωρίς να το πληρώσουν.

Η Ολομέλεια του Ανωτάτου Δικαστηρίου απέρριψε την έφεση κατά πλειοψηφία και αποφάνθηκε ότι:

- A. Υπό Νικολαΐδη Δ., συμφωνούντων και των Παπαδόπουλου Δ. και Νικολάου Δ.:
1. Η αναθεωρητική δικαιοδοσία του Ανωτάτου Δικαστηρίου, 5
περιορίζεται στον έλεγχο της νομιμότητας εκτελεστών διοικητικών πράξεων.
 2. Κύριο στοιχείο της έννοιας της εκτελεστής πράξης είναι η άμεση παραγωγή εννόμου αποτελέσματος συνισταμένου στη δημιουργία δικαιωμάτων και υποχρεώσεων διοικητικού χαρακτήρα των διοικουμένων. 10
 3. Το πεδίο του δημοσίου δικαίου διακρίνεται από το ιδιωτικό δίκαιο ανάλογα με τον σκοπό τον οποίο η νομοθεσία αποβλέπει να προάξει και το ενδιαφέρον του κοινού στη συγκεκριμένη λειτουργία και αποφάσεις. 15
 4. Κύριο κριτήριο για τη διάκριση μεταξύ πράξεων δημοσίου και ιδιωτικού δικαίου αποτελεί η φύση τη ίδιας της πράξης και ο επιδιωκόμενος με την πράξη αυτή σκοπός. Όταν ο κύριος σκοπός που επιδιώκεται με την πράξη ή απόφαση διοικητικού οργάνου, είναι ο καθορισμός των αστικών δικαιωμάτων των πολιτών, τότε η απόφαση αυτή δεν είναι δημοσίου συμφέροντος με αποτέλεσμα να εκφεύγει του ελέγχου του Δικαστηρίου κάτω από το Άρθρο 146 του Συντάγματος. Επίσης πράξεις διαχείρισης της κρατικής περιουσίας και θέματα που προκύπτουν από ενέργειες της διοίκησης που βασίζονται σε συμβάσεις με πολίτες, εμπίπτουν στην σφαίρα του ιδιωτικού και όχι του δημοσίου δικαίου. 20 25
 5. Η Αρχή Ηλεκτρισμού Κύπρου αποτελεί οργανισμό δημοσίου δικαίου που εγκαθιδρύθηκε και ενεργεί με βάση τις πρόνοιες του περί Αναπτύξεως Ηλεκτρισμού Νόμου, Κεφ. 171. Οι σχέσεις μεταξύ της Αρχής και των καταναλωτών ρυθμίζονται με συμβάσεις που οι όροι του περιγράφονται στους Κανονισμούς και τους Γενικούς Όρους Παροχής. Η παροχή εξαρτάται από διάφορους όρους που ο καταναλωτής υποχρεούται να τηρεί. Η εξουσία της Αρχής να διακόπτει την παροχή ηλεκτρικού ρεύματος δεν αποτελεί δημόσια εξουσία αλλά εξουσία που της παρέχεται από τη σύμβαση που υπέγραψε με το συγκεκριμένο καταναλωτή. Ο Κανονι- 35

- 5 σμός 19 που ενσωματώνεται στη σχετική συμφωνία δημιουργεί μονομερές συμβατικό δικαίωμα για διακοπή της προμήθειας ρεύματος, το οποίο η Αρχή μπορεί να ασκήσει χωρίς επηρεασμό άλλων θεραπειών που διαθέτει για εισπράξη του οφειλόμενου ποσού. Πρωταρχικός σκοπός της διακοπής παροχής ηλεκτρικού ρεύματος στην παρούσα υπόθεση από την Αρχή, ήταν ο διακανονισμός και η προστασία των δικαιωμάτων της σύμφωνα με τους κανόνες του ιδιωτικού δικαίου. Η Αρχή δεν ενήργησε σαν διοικητικό όργανο, αλλά στην προσπάθειά της να διασφαλίσει τα συμβατικά της δικαιώματα, και η μεμονωμένη πράξη της στη συγκεκριμένη περίπτωση, δεν επηρέαζε οποιονδήποτε άλλο εκτός από τον εφεσείοντα.
- 10
- 15 6. Η αξίωση του εφεσείοντα για δήλωση του Δικαστηρίου με την οποία να κηρύσσεται άκυρη η απόφαση της Αρχής να τον επιβαρύνει για ηλεκτρικό ρεύμα που κατανάλωσαν οι Τουρκοκύπριοι στα κατεχόμενα, μπορεί, μέσα στη γενικότητα της να θεωρηθεί ότι αναφέρεται έμμεσα στη διατίμηση που επιβάλλει η Αρχή κατά καιρούς στους καταναλωτές της. Η πιο
- 20 πάνω αξίωση του εφεσείοντα δεν μπορεί να επιτύχει, γιατί εκτός του ότι δεν αμφισβητείται με αυτή η νομιμότητα της πράξης της Αρχής που επέβαλε την ισχύουσα διατίμηση, η σχετική πράξη της Αρχής δεν προσεβλήθη εντός εβδομήντα πέντε ημερών από τη γνωστοποίηση της, όπως επιτάσσει το Σύνταγμα.
- 25
- 30 7. Η απουσία ή ο περιορισμός της δυνατότητας για διαπραγμάτευση από τον καταναλωτή των όρων παροχής ηλεκτρικού ρεύματος δεν μεταβάλλει τη συμβατική σχέση μεταξύ του και της Αρχής. Ήδη από τα μέσα του περασμένου αιώνα διάφοροι κοινωνικοί παράγοντες επέβαλαν την ανάγκη εισαγωγής περιορισμών στην αρχή της ελευθερίας των συμβάσεων. Το νεώτερο δίκαιο αναγνωρίζει επίσης ποικίλες μορφές συμβάσεων που καταρτίζονται εκτός πάσης ελευθερίας των συναλλασσομένων.
- 35
8. Το Δικαστήριο στερείται αρμοδιότητας να εκδικάσει την παρούσα υπόθεση για τον λόγο ότι η επίδικη απόφαση έχει ληφθεί με βάση υφιστάμενες αρχές του ιδιωτικού και όχι του δημοσίου δικαίου.
- B. Υπό Νικήτα, Δ., συμφωνούντος και του Πικί, Π.:
1. Ο πρωτόδικος Δικαστής διέστειλε την κρινόμενη υπόθεση από

- την απόφαση **Σεβαστίδης ν Α.Η.Κ.**, στηριζόμενος στην παρατήρηση της απόφασης Σεβαστίδη, η οποία έχει χαρακτήρα *obiter dictum* και δεν εμπίπτει ως εκ τούτου στην αρχή της δεσμευτικότητας δικαστικού προηγούμενου. Σύμφωνα με το σκεπτικό της απόφασης Σεβαστίδη, οι υποχρεώσεις της Αρχής για προμήθεια ηλεκτρικής ενέργειας αποτελούν δημόσιο καθήκον παρά το γεγονός ότι η Αρχή, είναι σε κάποιο βαθμό, εμπορική επιχείρηση. Η ενέργεια αποσύνδεσης του ρεύματος δεν μπορεί κατά λογική συνέπεια και προέκταση να διαχωρίζεται από την προμήθεια ηλεκτρικής ενέργειας η οποία κρίθηκε στην υπόθεση Σεβαστίδη, ανωτέρω, ότι αποτελεί ακυρωτική διαφορά.
- 5
2. Στην Ελλάδα, η Δ.Ε.Η. δεν θεωρείται νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου και ως εκ τούτου οι πράξεις της εκφεύγουν του ακυρωτικού ελέγχου.
3. Οι Ευρωπαίοι μελετητές του διοικητικού δικαίου ασχολήθηκαν με την ανάλυση της δισυπόστατης δράσης της διοίκησης. Προεξάρχουσα θέση έχει η γερμανική θεωρία περί *Fiskus*.
- 15
4. Στην Κύπρο, όπως έχει νομολογιακά καθιερωθεί, το αποφασιστικό κριτήριο για ένταξη συγκεκριμένης δραστηριότητας του κράτους ή νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου στην κατηγορία του δημόσιου ή του ιδιωτικού δικαίου, είναι η επιδίωξη δημόσιου σκοπού.
- 20
5. Η Αρχή Ηλεκτρισμού Κύπρου θεωρείται νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου. Η ιδιότητα αυτή αναγνωρίζεται στην Αρχή από το άρθρο 122 του Συντάγματος και συνάγεται και από το Κεφ. 171. Δεδηλωμένοι γενικοί στόχοι της Αρχής είναι, μεταξύ άλλων, η παραγωγή και προμήθεια ηλεκτρικού ρεύματος, πάνω σε μονοπωλιακή βάση. Το κοινό, στο σύνολό του έχει ύψιστο καθήκον στην εφαρμογή των σκοπών της Αρχής.
- 25
6. Η διαφορά που εγείρεται στην παρούσα υπόθεση δεν αποτελεί απλή χρηματική διαφορά για καταβολή οφειλής από καταναλωτή, αλλά με αυτή αμφισβητείται η ίδια η νομιμότητα της πράξης της Αρχής να επιβάλει την τρέχουσα διατίμηση. Η πράξη θίγει άμεσα τα έννομα δικαιώματα του αιτητή σαν καταναλωτή.
- 30
7. Όσον αφορά το θέμα κατά πόσο η σχέση μεταξύ προμηθευτή και καταναλωτή ρεύματος είναι συμβατική, το Αγγλικό Εφετείο σε πρόσφατη απόφασή του, αποφάνθηκε ότι η σύμβαση
- 35

5 που είναι δημιούργημα του νόμου, δεν καταρτίζεται ελεύθερα. Ως εκ τούτου η συμφωνία για προμήθεια ρεύματος μεταξύ καταναλωτή και προμηθευτή δεν είναι σύμβαση (contract) για την οποία μπορεί να ασκήσει αρμοδιότητα το πολιτικό δικαστήριο, λόγω ακριβώς απουσίας της δυνατότητας από πλευράς καταναλωτή, να διαπραγματευθεί τους όρους της σύμβασης.

Γ. Υπό Πική, Π.:

10 Η μονομερής διατίμηση ηλεκτρικού ρεύματος, επαγόμενη τον επαναπροσδιορισμό της τιμής διάθεσής του στο πλαίσιο της σύμβασης για την προμήθειά του, συνιστά πράξη εκτελεστή η οποία εμπίπτει στο πεδίο του δημοσίου δικαίου, όπως και η αρχική απόφαση με την οποία καθορίζονται οι όροι παροχής ηλεκτρικού ρεύματος.

15 Η διαφορά που προέκυψε έπρεπε να υπαχθεί στην ακυρωτική αρμοδιότητα του Ανωτάτου Δικαστηρίου και η περί του αντιθέτου πρωτόδικη απόφαση να παραμερισθεί.

20 *Η έφεση απορρίπτεται κατά πλειοψηφία. Η πρωτόδικη απόφαση επικυρώνεται. Δεν εκδίδεται διαταγή για έξοδα.*

Υποθέσεις που αναφέρθηκαν:

Valana v. The Republic & Others, 3 R.S.C.C. 91

Tamasos Tobacco Supplies & Co v. Κυπριακής Δημοκρατίας, (1991) 3 Α.Α.Δ. 407

25 *Antoniou & Others v. The Republic, (1984) 3 C.L.R. 623*

Ερωτοκρίτου ν. Γενικού Εισαγγελέα. Απόφαση ημερ. 3.9.1992

The Greek Registrar of the Co-Operative Societies v. Nicolaidis, (1965) 3 C.L.R. 164

Poyadjis v. The Republic, (1975) 3 C.L.R. 378

30 *Charalambides v. The Republic, (1982) 3 C.L.R. 403*

Sevastides v. The Electricity Authority of Cyprus, (1963) 2 C.L.R. 497

- Machlouzarides v. The Republic*, (1985) 3 C.L.R. 2342
- Hellenic Bank Ltd v. The Republic*, (1986) 3 C.L.R. 481
- Tekkis v. The Republic*, (1982) 3 C.L.R. 680
- Zachariades Ltd v. The Republic*, (1987) 3 C.L.R. 68
- Pitsillos (No.1) v. The Republic*, (1966) 3 C.L.R. 589 5
- E.A.C. v. Petrolina Company Ltd*, (1971) 1 C.L.R. 19
- Δημοκρατία ν. Αρχής Τηλεπικοινωνιών Κύπρου*, (1993) 3 Α.Α.Δ. 295
- Harrison (Watfoud) Ltd v. Griffiths*, 40 T.C. 281
- The Freeshops Ltd v. The Republic*, (1987) 3 C.L.R. 2081 10
- Laoudhia v. The Republic*, 2 R.S.C.C. 119
- Hadjikyriacou & Others*, 3 R.S.C.C. 89
- The Republic v. M.D.M. Estate*, (1982) 3 C.L.R. 642
- Ghalanos v. C.B.C.*, (1984) 3 C.L.R. 742
- Ethnikos v. K.O.A.*, (1984) 3 C.L.R. 831 15
- Photiades & Others v. Photiades & Others*, (1988) 3 C.L.R. 2084
- Benita Diane Moss v. The Republic*, ημερ. 7.2.1991
- Δημοκρατία ν. Τόκα*, (1995) 3 Α.Α.Δ.218
- Norweb plc v Dixon Times*, ημερ. 24.2.1995
- Norweb plc v. Dixon*, [1995] 3 All E.R. 952 20
- Πορίσματα Νομολογίας Συμβουλίου Επικρατείας 1929-1959.*

Έφεση.

Έφεση εναντίον της απόφασης Δικαστή του Ανωτάτου Δικαστηρίου Κύπρου (Πογιατζής, Δ.) που δόθηκε στις 31 Ιουλίου, 1990 (Προσφυγή αρ. 345/89) με την οποία απορρίφθηκε η προσφυγή του εφεσείοντα με την οποία αξίωσε δήλωση του Δικαστηρίου ότι η απόφαση της εφεσίβλητης Αρχής για διακοπή παροχής ηλεκτρικού ρεύματος στα υποστατικά του ήταν άκυρη.

Ο Εφεσείων παρουσιάζεται προσωπικά.

Κ. Κακουλλή (κα) για Π. Α.Κακογιάννη & Σία για την εφεσίβλητη Αρχή.

Cur. adv. vult.

ΠΙΚΗΣ, Π.: Την πρώτη απόφαση, την απόφαση της πλειοψηφίας θα απαγγείλει ο Δικαστής Φρ. Νικολαΐδης. Με αυτήν συμφωνούν οι Δικαστές Γ. Παπαδόπουλος και Γ. Νικολάου.

15 ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ, Δ.: Ο εφεσείων - αιτητής διατηρεί μαιευτική κλινική στη Λευκωσία στην οποία παρέχεται από τις 3.2.1978 ηλεκτρικό ρεύμα από τους εφεσίβλητους, την Αρχή Ηλεκτρισμού Κύπρου, (στη συνέχεια "η Αρχή"). Η παροχή άρχισε ύστερα από αίτησή του που εγκρίθηκε από την Αρχή, σύμφωνα με τους Γενικούς Όρους Παροχής που περιέχονται στους περί Αναπτύξεως Ηλεκτρισμού Κανονισμούς του 1954 - 1986. Στις 8.4.1989 ο εφεσείων συναντήθηκε με τον πρόεδρο και μέλη του διοικητικού συμβουλίου της Αρχής στους οποίους έθεσε θέμα μείωσης του λογαριασμού του για την περίοδο Μαρτίου - Απριλίου 1989 σε ποσοστό 10% που σύμφωνα με την εκδοχή του, αντιπροσώπευε το ποσό με το οποίο ο λογαριασμός του χρεώθηκε παράνομα και το οποίο αντιστοιχούσε στο ηλεκτρικό ρεύμα που καταναλώθηκε, χωρίς ποτέ να καταβληθεί το αντίτιμο από την τουρκική κοινότητα της Κύπρου στα κατεχόμενα εδάφη της Δημοκρατίας και το οποίο δεν καταναλώθηκε ποτέ στα δικά του υποστατικά. Η Αρχή απάντησε ότι η απαίτησή του δεν μπορούσε να γίνει αποδεκτή γιατί δεν ήταν νομικά επιτρεπτή. Στη συνέχεια ο εφεσείων εξόφλησε μέρος του λογαριασμού του αρνούμενος να καταβάλει ποσό £18.17 σεντ το οποίο αντιπροσώπευε ποσοστό περίπου 11.6% του συνόλου του λογαριασμού του.

Στις 11.4.1989 απεστάλη στον εφεσείοντα επιστολή της Αρχής στην οποία επαναλαμβανόταν ότι το αίτημά του για αποκο-

πή ποσοστού 10% από το λογαριασμό του δεν μπορούσε να γίνει αποδεκτό γιατί κάτι τέτοιο δεν ήταν νομικά επιτρεπτό. Στη συνέχεια ο εφεσείων εκαλείτο όπως καταβάλει το οφειλόμενο υπόλοιπο μέσα στις επόμενες επτά μέρες, αλλιώς η παροχή ηλεκτρισμού στα υποστατικά του θα διακοπτόταν χωρίς άλλη προειδοποίηση. Ο εφεσείων δεν ανταποκρίθηκε και στις 20.4.1989 η Αρχή διέκοψε την παροχή ρεύματος. Ο εφεσείων επιφυλάσσοντας τα δικαιώματά του κατέβαλε όλα τα οφειλόμενα ποσά και η παροχή ηλεκτρικού ρεύματος στα υποστατικά του αποκαταστάθηκε. Στη συνέχεια καταχώρησε προσφυγή με την οποία αξίωσε δήλωση του Δικαστηρίου ότι η απόφαση της Αρχής για διακοπή παροχής ηλεκτρικού ρεύματος στα υποστατικά του ήταν άκυρη. Αξίωσε επίσης δήλωση του Δικαστηρίου με την οποία να κηρύσσεται άκυρη και χωρίς νομικό αποτέλεσμα η απόφαση ή πολιτική της Αρχής να επιβαρύνει τον εφεσείοντα με χρηματικό τέλος για ηλεκτρικό ρεύμα που κατανάλωσαν οι Τουρκοκύπριοι στο κατεχόμενο τμήμα της Κύπρου χωρίς να πληρώνουν.

Η Αρχή καταχώρησε αριθμό προδικαστικών ενστάσεων και το πρωτόδικο Δικαστήριο τελικά δέχτηκε ότι η συγκεκριμένη πράξη της Αρχής ενέπιπτε στη σφαίρα του ιδιωτικού δικαίου και δεν είχε εκτελεστό χαρακτήρα και συνεπώς το Ανώτατο Δικαστήριο εστερείτο αναθεωρητικής δικαιοδοσίας με βάση το Άρθρο 146 του Συντάγματος. Εναντίον της απόφασης αυτής ο εφεσείων άσκησε έφεση.

Έτσι στο πρώτο στάδιο θα πρέπει να εξεταστεί κατά πόσο η συγκεκριμένη απόφαση της Αρχής αποτελεί πράξη ή ενέργεια που εμπίπτει στη σφαίρα του δημοσίου δικαίου, οπότε και το Ανώτατο Δικαστήριο κέκτηται δικαιοδοσίας σύμφωνα με το Άρθρο 146 του Συντάγματος, ή εμπίπτει στη σφαίρα του ιδιωτικού δικαίου και συνεπώς η προσφυγή του εφεσείοντος θα πρέπει να απορριφθεί ως απαράδεκτη.

Το Ανώτατο Δικαστήριο ασκεί αποκλειστικά και μόνο τις αρμοδιότητες που καθορίζονται και οριοθετούνται από το Σύνταγμα. Η αναθεωρητική δικαιοδοσία του Ανωτάτου Δικαστηρίου περιορίζεται στον έλεγχο της νομιμότητας εκτελεστών διοικητικών πράξεων. Πράξη για να είναι εκτελεστή θα πρέπει:

- (α) Να είναι προϊόν άσκησης εκτελεστικής ή διοικητικής λειτουργίας από όργανο, αρχή ή πρόσωπο,

(β) το όργανο να ενεργεί στη σφαίρα του δημόσιου και όχι του ιδιωτικού δικαίου και

(γ) να υπάρχει παραγωγή νομικών αποτελεσμάτων με άμεση νομική ισχύ.

5 Στην υπόθεση *Savvas Yianni Valana v. The Republic and Others* 3 R.S.C.C. 91 ο τότε Πρόεδρος του Ανωτάτου Συνταγματικού Δικαστηρίου Forsthoff αναφέρει στη σελ. 93:

10 “What falls to be decided is whether the action of Respondent complained of by Applicant amounts to an “act” or “decision” in the sense of paragraph 1 of Article 146.

As stated in the Decision of this Court in Case No. 23/62 an “act” or “decision” in the sense of paragraph 1 of Article 146 is an act or decision in the domain only of public law and not an act or decision of a public officer in the domain of private law.”

15 Το κύριο στοιχείο της έννοιας της εκτελεστής πράξης είναι η άμεση παραγωγή εννόμου αποτελέσματος συνισταμένου στη δημιουργία, τροποποίηση ή κατάλυση νομικής κατάστασης, ήτοι δικαιωμάτων και υποχρεώσεων διοικητικού χαρακτήρα των διοικουμένων (βλ. Πορίσματα Νομολογίας του Συμβουλίου της
20 Επικρατείας 1929.- 1959, σελ. 237).

25 Στην υπόθεση *Tamasos Tobacco Supplies and Co. v. Δημοκρατίας* (1991) 3 Α.Α.Δ. 407 αποφασίστηκε ότι το πεδίο του δημοσίου δικαίου διακρίνεται από το ιδιωτικό δίκαιο ανάλογα με το σκοπό τον οποίο η νομοθεσία αποβλέπει να προάξει και το ενδιαφέρον του κοινού στη συγκεκριμένη λειτουργία και αποφάσεις. Στην ίδια υπόθεση αναφέρεται και η υπόθεση *Antonίου and Others v. Republic* (1984) 3 C.L.R. 623, όπου ο Δικαστής Πικής (όπως ήταν τότε), αναφέρει στις σελ. 626 - 627:

30 “The Supreme Court was alive to the conceptual difficulties inherent in drawing the dividing line between acts of administration in the domain of public law on the one hand and in the domain of private law on the other. In one sense the public is interested in every decision of the administration. Underlying
35 the above decisions is the appreciation by the Court that the degree of interest on the part of the public in actions of the administration varies in proportion to the extent to which such decisions are likely to affect the public or sections of it. The

Supreme Constitutional Court adopted a practical test to chart the line of demarcation between decisions in the domain of public and private law. It revolves round the primary object of the act or decision. If the decision is primarily aimed to promote a public purpose it falls in the domain of public law; otherwise in that of private law. Naturally the public has a livelier interest in public purposes.” 5

Το κύριο κριτήριο για τη διάκριση μεταξύ πράξεων δημοσίου δικαίου και πράξεων ιδιωτικού δικαίου είναι η φύση της ίδιας της πράξης και ο επιδιωκόμενος με την πράξη αυτή σκοπός. Πράξη ή απόφαση μπορεί να εκδοθεί από διοικητικό όργανο κατά την άσκηση της εκτελεστικής ή διοικητικής λειτουργίας του και εν τούτοις να εκφεύγει του ελέγχου του Δικαστηρίου κάτω από το Άρθρο 146 του Συντάγματος, για τον αποκλειστικό λόγο ότι ο κύριος σκοπός που επιδιώκεται με την πράξη ή την απόφαση αυτή δεν είναι δημοσίου συμφέροντος, αλλά ο καθορισμός των αστικών δικαιωμάτων των πολιτών (βλ. *Ερωτοκρίτου ν. Γενικού Εισαγγελέα* Υπόθεση αρ. 439/90, ημερ. 3.9.1992. Βλ. επίσης *The Greek Registrar of the Co - Operative Societies ν. Nicos Nicolaidis* (1965) 3 C.L.R. 164, *Poyadjis ν. The Republic* (1975) 3 C.L.R. 378, και *Charalambides ν. The Republic* (1982) 3 C.L.R. 403). 10 15 20

Εξάλλου στα Πορίσματα Νομολογίας του Συμβουλίου της Επικρατείας 1929 - 959 και στις σελ. 232 και 233, αναφέρεται ότι οι πράξεις οι οποίες δεν αποτελούν προϊόντα άσκησης της δημόσιας εξουσίας, αλλά ενεργούνται από την Πολιτεία σαν υποκείμενο δικαιωμάτων και υποχρεώσεων αναγομένων στη σφαίρα του ιδιωτικού δικαίου, δεν είναι προσβλητές δι' αιτήσεως ακυρώσεως και υπόκεινται, όπως οι πράξεις οποιουδήποτε ιδιώτη, στην αρμοδιότητα των κοινών Δικαστηρίων. Της πρόσβολής δι' αιτήσεως ακυρώσεως διαφεύγουν όχι μόνο οι πράξεις διαχείρισης του κράτους, αλλά και των λοιπών νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου. 25 30

Στην Ελλάδα έχει σταθερά νομολογηθεί ότι η κύρωση διά νόμου ή διατάγματος σύμβασης με το Δημόσιο ή με νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου δεν αίρει το συμβατικό χαρακτήρα διαφορών που προκύπτουν από αυτή και συνεπώς αποκλείεται η καθ' ύλην αρμοδιότητα του Συμβουλίου της Επικρατείας. Ειδικότερα κρίθηκε ότι δεν υπόκεινται στον έλεγχο του Συμβουλίου της Επικρατείας πράξεις διοικητικής αρχής που εκδίδονται κατ' εφαρμογήν συμβατικών όρων τεθειμένων στη σύμβαση, έστω και 35 40

αν οι όροι αυτοί αποτελούν επανάληψη κανονιστικής διάταξης. Το ίδιο ισχύει και για πράξεις διοικητικής αρχής που επιβάλλουν κυρώσεις για τη μη εκτέλεση ή την πλημμελή εκτέλεση από τον αντισυμβαλλόμενο όρου της σύμβασης. Το Συμβούλιο της

5 Επικρατείας δέχτηκε ακόμα ότι άνκαι από μη συμβληθέντα τρίτο παραδεκτώσ ασκείται αίτηση ακυρώσεως κατά πράξεως διοικητικής αρχής που εκδόθηκε πριν από την κατάρτιση της σύμβασης, για τον συμβληθέντα που αποδέχτηκε διά της υπογραφής της σύμβασης τις προηγηθείσες αυτής διοικητικές πράξεις, δεν

10 είναι δυνατή η προσβολή των πράξεων αυτών (βλ. Πορίσματα Νομολογίας του Συμβουλίου της Επικρατείας 1929-1959, σελ. 177-178).

Για το ίδιο θέμα στην υπόθεση *Pelopidas Sevastides v. The Electricity Authority of Cyprus* (1963) 2 C.L.R. 497 αναφέρεται στις σελ. 500, 501:

15

“In determining whether or not a decision, act or omission of a public corporation, such as the Respondent, is “a decision, an act or omission of any organ, authority or person, exercising any executive or administrative authority”, in the sense of

20 paragraph I of Article 146 of the Constitution, due regard must be had not only to its nature and character but also, primarily, to the powers vested in, and duties imposed on, such public corporation and its functions generally, as well as to the particular nature of the decision, act or omission concerned.”

25 Το γεγονός ότι εγείρονται ζητήματα που προσελκύουν το ενδιαφέρον του κοινού δεν θεωρήθηκε αρκετό για να θεωρηθεί ότι η πράξη κείται στη σφαίρα του δημοσίου δικαίου (βλ. *Machlouzarides v. The Republic* (1985) 3 C.L.R. 2342). Ακόμα και όταν η απόφαση επηρεάζει παρεμπιπτόντως δικαιώματα του

30 ευρύτερου κοινού, ο χαρακτήρας της παραμένει αναλλοίωτος, εφόσον ο πρωταρχικός σκοπός της απόφασης είναι η ρύθμιση δικαιωμάτων ιδιωτικού δικαίου. Αποφάσεις του ίδιου οργανισμού ή αρχής σε διαφορετικές περιοχές διοικητικής δράσης μπορούν να ανήκουν είτε στον τομέα του δημοσίου ή του ιδιωτικού

35 δικαίου, ανάλογα με την ειδική φύση της απόφασης και του δημόσιου ενδιαφέροντος στο θέμα. Το κριτήριο δεν είναι κατά πόσο η νομοθεσία σύμφωνα με την οποία ελήφθη η επίδικη απόφαση εξυπηρετεί δημόσιο σκοπό, αλλά κατά πόσο η συγκεκριμένη απόφαση εξυπηρετεί δημόσιο σκοπό (*Hellenic Bank Limited v. The Republic* (1986) 3 C.L.R. 481, 486).

40

Η ρύθμιση αστικών περιουσιακών δικαιωμάτων είναι θέμα ιδιωτικού δικαίου και δεν αποτελεί πράξη ή απόφαση εντός της εννοίας του Άρθρου 146.1. Επίσης πράξεις διαχείρισης της κρατικής περιουσίας εμπίπτουν στη σφαίρα του ιδιωτικού και όχι του δημόσιου δικαίου και ως εκ τούτου δεν μπορούν να προσβληθούν με προσφυγή κάτω από το Άρθρο 146 του Συντάγματος (*Tekkis v. The Republic* (1982) 3 C.L.R. 680). 5

Ακόμα αποφασίστηκε ότι άνκαι η διαδικασία που οδηγεί στην κατακύρωση σχετικού συμβολαίου προσφορών στο ενδιαφερόμενο μέρος είναι σύνθετη διοικητική πράξη που ανήκει στον τομέα του δημόσιου δικαίου, οποιαδήποτε ενέργεια που πραγματοποιείται μετά την υπογραφή της σύμβασης, ανήκει στο πεδίο του ιδιωτικού δικαίου και συνεπώς εκτός της δικαιοδοσίας του Δικαστηρίου κάτω από το Άρθρο 146 του Συντάγματος (βλ. *George P. Zachariades Ltd v. The Republic* (1987) 3 C.L.R. 68). 10 15

Στην υπόθεση *Modestos Savva Pitsillos (No.1) v. The Republic* (1966) 3 C.L.R. 589, όπου ο αιτητής είχε καταχωρήσει προσφυγή εναντίον της απόφασης να του ζητηθεί η καταβολή ποσού £44.200 μιλς για κατανάλωση νερού, το Δικαστήριο απορρίπτοντας την προσφυγή αποφάσισε ότι θέματα που προκύπτουν από ενέργειες της διοίκησης που βασίζονται σε συμβάσεις με πολίτες εμπίπτουν στο ιδιωτικό δίκαιο και σαν τέτοια δεν υπόκεινται στην αρμοδιότητα ακυρωτικής προσφυγής σύμφωνα με το Άρθρο 146 του Συντάγματος. 20

Στην υπόθεση *Pelopidas Sevastides v. The Electricity Authority of Cyprus* (ανωτέρω) αναφέρεται στις σελ. 501 και 502: 25

“The nature of the duties and functions of the respondent, particularly when considered in conjunction with the power of the respondent to make regulations and its duty to give equal treatment to all persons, are, in the opinion of the Court, such as to bring the duty of securing the supply of electricity, with which the Court is concerned in this case, within the realm of public law, even if the respondent is, to a certain extent, a commercial undertaking. 30

..... 35

Any decision, act or omission of the respondent, therefore, which, inter alia, amounts to a failure on its part to perform its aforesaid duty, being within the realm of public law, would be a decision, an act or omission of any organ, authority or person,

exercising any executive or administrative authority, in the sense of paragraph 1 of Article 146.”

Και το Δικαστήριο καταλήγει:

5 “It should be added, however, that once a contract has been entered into between the respondent and a consumer of electricity, the compliance, by the parties thereto, with its terms and conditions would, as a rule, come within the realm of private law and thus not be the subject of a recourse under Article 146 of the Constituion.”

10 Η Αρχή Ηλεκτρισμού Κύπρου αποτελεί οργανισμό δημόσιου δικαίου που εγκαθιδρύθηκε και ενεργεί με βάση τις πρόνοιες του
15 περί Αναπτύξεως Ηλεκτρισμού Νόμου, Κεφ. 171. Σκοπός της Αρχής είναι η παραγωγή και προμήθεια ηλεκτρικής ενέργειας σε ολόκληρη την Κύπρο. Η Αρχή κέκτηται εξουσίας, σύμφωνα με
το άρθρο 44 του Κεφ. 171, να εκδίδει με την έγκριση του Υπουργικού Συμβουλίου Κανονισμούς με τους οποίους καθορίζονται
20 οι όροι παροχής ή διακοπής ηλεκτρικής ενέργειας και η διατίμηση για την κατανάλωσή της.

Ο εμπορικός χαρακτήρας της Αρχής Ηλεκτρισμού επισημάνθηκε στην υπόθεση *E.A.C. v. Petrolina Company Ltd* (1971) 1 C.L.R. 19, όπου αποφασίστηκε ότι οι πρόνοιες του άρθρου 23 του περί
25 Αναπτύξεως Ηλεκτρισμού Νόμου, Κεφ. 171, δεν είναι αρκετές για να οδηγήσουν στο συμπέρασμα ότι η Αρχή Ηλεκτρισμού δεν είναι εμπορική επιχείρηση (βλ. επίσης *Δημοκρατία ν. Αρχής Τηλεπικοινωνιών Κύπρου*, (1993) 3 Α.Α.Δ. 295 και *Harrison (Watfoud) Ltd v. Griffiths* 40 T.C. 281, 304).

Έχοντας υπόψη τις πιο πάνω νομικές αρχές θα προσπαθήσουμε στη συνέχεια να προσδιορίσουμε τη φύση της πράξης της
30 διακοπής της παροχής ηλεκτρικού ρεύματος στα υποστατικά του εφεσείοντος. Οι σχέσεις μεταξύ της Αρχής και των καταναλωτών ρυθμίζονται με συμβάσεις που οι όροι τους περιγράφονται στους Κανονισμούς και στους Γενικούς Όρους Παροχής και που λίγο πολύ είναι αμετάβλητοι. Ο νόμος επιβάλλει στην
35 Αρχή την υποχρέωση να παρέχει ηλεκτρικό ρεύμα στο κοινό. Η υποχρέωση αυτή της Αρχής διέπεται και ρυθμίζεται από ωρισμένες αρχές (βλ. άρθρο 15 του περί Αναπτύξεως Ηλεκτρισμού Νόμου, Κεφ. 171). Η παροχή εξαρτάται από διάφορους όρους που ο καταναλωτής υποχρεούται να τηρεί, όπως για παράδειγμα να προστατεύει τους μετρητές και βέβαια να εξοφλεί έγκαιρα

τους λογαριασμούς του. Υποχρεούται επίσης να μην διατηρεί ελαττωματικές εγκαταστάσεις και να μην προβαίνει σε κακή χρήση του ηλεκτρισμού.

Διοικητική πράξη είναι κάθε νομική, μονομερής πράξη αρμόδιου διοικητικού οργάνου, που ενεργεί σαν τέτοιο και η οποία 5
μπορεί να παράξει έννομα αποτελέσματα (βλ. Μ. Στασινόπουλου, Δίκαιον των Διοικητικών Πράξεων, σελ. 49). Στην παρούσα περίπτωση η Αρχή κατά τη διακοπή της παροχής δεν ενήργησε σαν διοικητικό όργανο, αλλά στην προσπάθειά της να διασφαλίσει τα συμβατικά της δικαιώματα. Η διακοπή που επήλθε 10
μετά την άρνηση του εφεσείοντος να εξοφλήσει την οφειλή του, δεν απέβλεπε στην πραγμάτωση των σκοπών της Αρχής που τέθηκαν από το νόμο που την καθίδρυσε, αλλά στη διαχείριση της περιουσίας της και στη διαφύλαξη των συμβατικών της δικαιωμάτων. 15

Από την άλλη, η συγκεκριμένη απόφαση δεν σκοπούσε πρωταρχικά στην προώθηση δημόσιου σκοπού, ούτε επηρεάζει οποιονδήποτε μέρος του κοινού. Αντίθετα, απευθύνεται προς ένα συγκεκριμένο καταναλωτή ο οποίος παρέβη τις συμβατικές του υποχρεώσεις. Βέβαια υπό κάποια έννοια, κάθε απόφαση της διοίκησης ενδιαφέρει το κοινό, αλλά ο βαθμός ενδιαφέροντος ποικίλει ανάλογα με την έκταση στην οποία η σχετική απόφαση 20
δυνατόν να το επηρεάσει. Στη συγκεκριμένη περίπτωση η μεμονωμένη πράξη της Αρχής εκτός από τον εφεσείοντα δεν επηρεάζει οποιονδήποτε άλλο. Αναντίλεκτα το κοινό ή κάποια μερίδα 25
του, λόγω του εθνικά ευαίσθητου χαρακτήρα των κινήτρων του εφεσείοντος, επιδεικνύει ενδιαφέρον για τη συγκεκριμένη απόφαση της Αρχής, η απόφαση όμως αυτή καθ' εαυτή δεν επηρεάζει το κοινό, παρά μόνο παρεμπιπτόντως. Το θέμα ουσιαστικά έχει ιδιαίτερο ενδιαφέρον μόνο για την Αρχή αφ' ενός, ως μέσο 30
εξαναγκασμού προς είσπραξη των οφειλομένων και για τον εφεσείοντα αφ' ετέρου, ως συμβαλλόμενο και επηρεαζόμενο καταναλωτή.

Η εξουσία της Αρχής να διακόπτει την παροχή ηλεκτρικού ρεύματος δεν στηρίζεται στο *imperium* της, ούτε αποτελεί δημόσια εξουσία. Αποτελεί εξουσία που της παρέχεται και πηγάζει 35
από τη σύμβαση που υπέγραψε με το συγκεκριμένο καταναλωτή. Ο Κανονισμός 19 που ενσωματώνεται στη σχετική συμφωνία δημιουργεί μονομερές συμβατικό δικαίωμα, το οποίο η Αρχή μπορεί να ασκήσει χωρίς επηρεασμό των οποιωνδήποτε άλλων 40
θεραπειών που διαθέτει προς είσπραξη του οφειλόμενου ποσού.

Το ότι η σχέση διέπεται από το ιδιωτικό δίκαιο γίνεται φανερό και από το γεγονός ότι η Αρχή είναι υποχρεωμένη προς είσπραξη των οφειλομένων να προσφύγει στα κοινά Δικαστήρια, αφού αντίθετα με τις διοικητικές πράξεις, για εφαρμογή των δικαιωμάτων της απαιτείται εκείνο που στο Ηπειρωτικό Ιδιωτικό Δίκαιο καλείται τίτλος εκτελεστός, ήτοι η ύπαρξη δικαστικής απόφασης. Με άλλα λόγια η Αρχή, παρά την ισχυρή πράγματι πίεση που εξασκεί με τη διακοπή της παροχής, δεν μπορεί σε τελική ανάλυση να εισπράξει τα οφειλόμενα σ' αυτήν ποσά, παρά μόνο αν εξασφαλίσει δικαστική απόφαση. Η διακοπή παροχής από μόνη της δεν καταλήγει σε εξασφάλιση των συμβατικών της δικαιωμάτων.

Με βάση τα πιο πάνω καταλήγουμε ότι ο πρωταρχικός σκοπός της πράξης της Αρχής δεν ήταν η προώθηση δημόσιου σκοπού, αλλά ο διακανονισμός και η προστασία των δικαιωμάτων της σύμφωνα με τους κανόνες του ιδιωτικού δικαίου. Αν το Ανώτατο Δικαστήριο αποφάσιζε ότι η απόφαση της Αρχής υπόκειται σε αναθεωρητικό έλεγχο, αναπόφευκτα θα καταλήγαμε στην εξέταση των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων των μερών όπως αναφύονται από τη συμβατική τους σχέση, εξέταση που εξ ίσου αναπόφευκτα θα κατέληγε σε απόφαση του Δικαστηρίου επί των εκ του ιδιωτικού δικαίου εκπηγαζόντων δικαιωμάτων τους, έργο σαφώς εκτός της δικαιοδοσίας του παρόντος Δικαστηρίου (βλ. *The Freshops Ltd v. The Republic* (1987) 3 C.L.R. 2081, 2085).

Όπως είδαμε και στην αρχή, με την προσφυγή του ο εφεσείων αξιώνει επίσης δήλωση του Δικαστηρίου με την οποία να κηρύσσεται άκυρη η απόφαση ή πολιτική της Αρχής να τον επιβαρύνει για ηλεκτρικό ρεύμα που κατανάλωσαν οι Τουρκοκύπριοι στα κατεχόμενα χωρίς να το πληρώσουν. Η αξίωση αυτή μέσα στη γενικότητά της μπορεί να θεωρηθεί ότι έμμεσα αναφέρεται στη διατίμηση που η Αρχή κατά καιρούς επιβάλλει στους καταναλωτές της. Η ισχύουσα κατά καιρούς διατίμηση, κάτω από ωρισμένες προϋποθέσεις, μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο προσφυγής, αφού καθορίζεται μονομερώς από την Αρχή και είναι δεσμευτική για τους καταναλωτές. Όμως στην παρούσα περίπτωση, εκτός του ότι δεν αμφισβητείται η νομιμότητα της πράξης της Αρχής που επέβαλε την ισχύουσα διατίμηση, η πράξη επιβολής της τρέχουσας διατίμησης δεν προσεβλήθη μέσα στα χρονικά περιθώρια που προβλέπονται από το Σύνταγμα. Η τελευταία πριν την καταχώρηση της παρούσας υπόθεσης από τον εφεσείοντα διατίμηση επιβλήθηκε με τους περί Αναπτύξεως Ηλε-

κτριισμού (Τροποποιητικούς) Κανονισμούς του 1984, (Κ.Δ.Π. 170/84), που δημοσιεύτηκαν στο Τρίτο Παράρτημα της Εφημερίδας της Δημοκρατίας, αρ. 1963 την 1.6.84. Αργότερα και μετά την καταχώρηση της υπόθεσης, η διατίμηση μετεβλήθη με τους περί Αναπτύξεως Ηλεκτρισμού (Τροποποιητικούς) Κανονισμούς του 1991, (Κ.Δ.Π. 331/91), που δημοσιεύτηκαν στο Τρίτο Παράρτημα της Εφημερίδας της Δημοκρατίας αρ. 2648, στις 22.11.1991. Είναι φανερό ότι ο εφεσείων παρέλειψε να προσβάλει τη σχετική πράξη της Αρχής εντός εβδομήντα πέντε ημερών από την γνωστοποίησή της. Έτσι ο εφεσείων ούτε και εναντίον της διατίμησης μπορεί να στραφεί και συνεπώς η προσφυγή του θα πρέπει και επ' αυτού του σημείου να απορριφθεί.

Ένα θέμα που επίσης μας απασχόλησε σοβαρά ήταν και το κατά πόσο, επειδή η σύμβαση παροχής ηλεκτρικού ρεύματος καταρτίζεται απλά με την αποδοχή από τον καταναλωτή των Γενικών Όρων Παροχής, χωρίς να παρέχεται σ' αυτόν οποιαδήποτε δυνατότητα διαπραγμάτευσης, επηρεάζεται η συμβατική σχέση μεταξύ του καταναλωτή και της Αρχής. Άνκαι στον όρο 23 των Γενικών Όρων Παροχής αναφέρεται ότι οι όροι παροχής μπορούν σε ειδικές περιπτώσεις να τροποποιηθούν κατόπιν συμφωνίας μεταξύ της Αρχής και του καταναλωτή, είναι γεγονός ότι στον καταναλωτή δεν παρέχονται πολλές δυνατότητες διαπραγμάτευσης των όρων της σύμβασης. Ήδη από τα μέσα του περασμένου αιώνα διάφοροι κοινωνικοί παράγοντες, όπως η ασφάλεια των συναλλαγών και η εξομάλυνση των κοινωνικών και οικονομικών αντιθέσεων, επέβαλαν την ανάγκη εισαγωγής διάφορων περιορισμών της αρχής της ελευθερίας των συμβάσεων. Σε ποικίλες περιπτώσεις η κατάρτιση διάφορων συμβάσεων δεν επαφίεται στην ελεύθερη βούληση των ενδιαφερομένων, αλλά στον ένα από αυτούς επιβάλλεται καθορισμένο περιεχόμενο. Τέτοιες συμβάσεις είναι η σύμβαση μεταφοράς με σιδηρόδρομο ή αεροπλάνο, η σύμβαση με το ταχυδρομείο για διαβίβαση επιστολής, η σύμβαση με τηλεφωνική εταιρεία ή εταιρεία φωτισμού, ύδρευσης κ.λ.π. Το νεώτερο δίκαιο αναγνωρίζει επίσης ποικίλες μορφές συμβάσεων που καταρτίζονται εκτός πάσης ελευθερίας των συναλλασσομένων, απλώς διά προσχωρήσεως σε ωρισμένο τύπο σύμβασης εκ των προτέρων διατυπωμένης. Τέτοιες "συνβάσεις προσχωρήσεως" (contrat d'adhesion) περιλαμβάνουν γενικούς συμβατικούς όρους και είναι συχνές επί μεγάλων οικονομικών επιχειρήσεων, ως λ.χ. ασφαλιστικών εταιρειών ή άλλων μονοπωλιακών οργανισμών. Πιο πρόσφατα παραδείγματα συμβάσεων που οι όροι τους δεν επιδέχονται τροποποιήσεις ή διαπραγμάτευση της αντιπαροχής, είναι οι συμβάσεις πώλησης αγροτικών συνήθως προϊόντων όπου η τιμή στην οποία οι συ-

ναλλασσόμενοι είναι υποχρεωμένοι να πωλούν τα προϊόντα τους είναι καθορισμένη, όπως π.χ. η σύμβαση πώλησης σταφυλιών σε οινοβιομηχανίες ή η επιβολή διατίμησης σε διάφορα αγαθά.

- 5 Κατά τον Π. Ζέπο, Ενοχικόν Δίκαιον, Μέρος Γενικών, στη σελ. 62:

10 “Διά των περιορισμών τούτων πάντων το σύγχρονον δίκαιον διαρκώς στενεύει την έκτασιν της ισχύος του δόγματος της ελευθερίας των συναλλαγών. Το δε αποτέλεσμα τούτο έχει σπουδαίαν σημασίαν έτι και δι’ αυτήν την ουσίαν της συμβά-

15 σεως, ήτις εις το σύγχρονον δίκαιον απομακρύνεται της ρωμαϊκής αυτής εννοίας, ως κατ’ αρέσκειαν και κατ’ Ελευθέραν βούλησιν των ενδιαφερομένων επερχομένης συμφωνίας (Ulp. Dig. 2.14.1.), και πλουτίζεται με νέας κοινωνικάς λειτουργίας και υποβάλλεται εις τον διαρκή έλεγchon του κοινωνικού της προορισμού.”

Είναι λοιπόν προφανές ότι ο περιορισμός της ελευθερίας της βούλησης, αναπόφευκτος πολλές φορές κάτω από τις ανάγκες της σύγχρονης ζωής, δεν αποτελεί κώλυμα για τον χαρακτηρι-

20 σμό πράξης ως σύμβασης. Έτσι και στην παρούσα περίπτωση, ο περιορισμός του δικαιώματος διαπραγματεύσεως από τον καταναλωτή των όρων παροχής δεν μεταβάλλει τη συμβατική μεταξύ τους σχέση.

25 Καταλήγοντας πιστεύουμε ότι θα πρέπει για να κατατάξουμε μία συγκεκριμένη πράξη στο πεδίο του δημοσίου ή του ιδιωτικού δικαίου να εξετάσουμε την ουσία της πράξης, εγχείρημα που προϋποθέτει αναγνώριση και εντοπισμό των ουσιαστικών αιτιών που προκάλεσαν την πράξη του οργάνου. Στην παρούσα υπόθεση πιστεύουμε ότι η συγκεκριμένη απόφαση δεν έχει λη-

30 φθει σε αναφορά με οποιανδήποτε διοικητική πολιτική ή άσκηση διακριτικής ευχέρειας, αλλά σύμφωνα με υφιστάμενες αρχές του ιδιωτικού δικαίου και συνεπώς το Ανώτατο Δικαστήριο στερείται δικαιοδοσίας για εκδίκαση της. Η έφεση θα πρέπει να απορριφθεί, αλλά κάτω από τις περιστάσεις και λαμβανομένων

35 υπόψη των κινήτρων του εφεσείοντος δεν θα προβαίναμε σε οποιανδήποτε διαταγή ως προς τα έξοδα.

Η έφεση απορρίπτεται και η πρωτόδικη απόφαση επικυρώνεται. Καμιά διαταγή ως προς τα έξοδα.

ΝΙΚΗΤΑΣ, Δ: Υπάρχει ένα ζήτημα δικαιοδοσίας που πρέπει να λυθεί πρώτα. Το είχε εγείρει πρωτόδικα η καθής η αίτηση Αρχή Ηλεκτρισμού Κύπρου (στα επόμενα η Αρχή ή Α.Η.Κ.) με τη μορφή προδικαστικής ένστασης. Ισχυρίστηκε έλλειψη δικαιοδοσίας γιατί οι προβλεπόμενες πράξεις δεν έχουν εκτελεστού χαρακτήρα. Ελλείπει με άλλα λόγια η προϋπόθεση για την άσκηση της δικαιοδοσίας του Ανωτάτου Δικαστηρίου, που του έχει αναθέσει το άρθρο 146 του Συντάγματος. Η αίτηση ακυρώσεως είναι παραδεκτή μόνο κατά των εκτελεστών διοικητικών πράξεων. Και οι προσβαλλόμενες αποτελούν, κατά την εισήγηση της Αρχής, διαφορές εγειρόμενες στο πλαίσιο συμβατικής σχέσης των διαδίκων μερών. Πρόκειται, με περαιτέρω λόγια, για διαφορές ιδιωτικού δικαίου που δεν εμπíπτουν στην ακυρωτική δικαιοδοσία του Ανωτάτου Δικαστηρίου.

Ο πρωτόδικος δικαστής δέχθηκε ότι η ένσταση αναρμοδιότητας ήταν έγκυρη και ότι δε δημιουργείται ακυρωτική διαφορά. Με αποτέλεσμα την απόρριψη της πρώτης και ουσιαστικότερης θεραπείας που επιζητείται με την προσφυγή. Οι λόγοι 2 και 3 της έφεσης προσβάλλουν ακριβώς την ορθότητα της κρίσης αυτής: ότι η διαφορά στην προκειμένη περίπτωση ανάγεται στη σφαίρα του ιδιωτικού δικαίου.

Στο σημείο αυτό χρειάζεται η καταγραφή των γεγονότων που προκάλεσαν τη διένεξη. Ο αιτητής είναι γιατρός. Με ειδικότητα μαιευτήρα. Έχει τη δική του μαιευτική κλινική στη Λευκωσία. Η Αρχή παρέχει ηλεκτρικό ρεύμα στα υποστατικά που στεγάζουν την κλινική από το Φεβρουάριο του 1978. Τον Απρίλιο του 1989 δεν πλήρωσε στο ακέραιο το λογαριασμό που πήρε από την Α.Η.Κ. για την περίοδο Μαρτίου - Απριλίου του ίδιου χρόνου, που ήταν πληρωτέος μέχρι τις 3/4/89. Συγκεκριμένα το τιμολόγιο ήταν για £156.17, αλλά κατέβαλε μόνο £138.

Ο εφεσείων αμφισβήτησε τη χρέωση του λογαριασμού του. Αρνήθηκε να πληρώσει το υπόλοιπο γιατί, όπως υποστήριξε πρωτόδικα και σε αυτό το δικαστήριο, τούτο αποτελεί την προσωπική του συνεισφορά στα έξοδα για τη δωρεά ηλεκτροδότηση των κατεχόμενων εδαφών της Κύπρου. Τη δαπάνη αυτή, συνέχισε, παράνομα και αντισυνταγματικά επιβάλλει η Αρχή στους Έλληνες Κύπριους καταναλωτές ηλεκτρικού ρεύματος στο τμήμα της επικράτειας που ελέγχει το κράτος. Προηγήθηκε στις 8/4/89 συνάντηση του γιατρού Γεωργίου με τον Πρόεδρο και μέλη του Συμβουλίου της Α.Η.Κ., κατά την οποία έθεσε θέμα αφαίρεσης ποσοστού 10% από τον επίδοχο λογαριασμό. Η απάντηση στο αίτημά του,

που δόθηκε εγγράφως την 11/4/89, ήταν αρνητική. Η Αρχή επέμεινε πως δεν ήταν “νομικά επιτρεπτή” οποιαδήποτε μείωση. Και έταξε στον εφεσεϊόντα σύντομη προθεσμία για να αποπληρώσει ολόκληρο το ποσό του λογαριασμού. Διαφορετικά θα

5 διακοπτόταν η παροχή ηλεκτρισμού. Η Α.Η.Κ. πραγματοποίησε την απειλή της στις 20/4/89 αφού την προτεραιία είχε αποστείλει μία τελευταία προειδοποίηση στον εφεσεϊόντα.

Μετά την εξέλιξη αυτή ο εφεσεϊών προσέφυγε στο δικαστήριο για να ζητήσει, πρωτίστως, ακύρωση της απόφασης της Αρχής για αποσύνδεση της παροχής. Στο μεταξύ, αφού ο εφεσεϊών εξόφλησε το υπόλοιπο, αποκαταστάθηκε η παροχή του ηλεκτρισμού.

10

Το έπραξε όμως υπό διαμαρτυρία επιφυλάσσοντας τα δικαιώματά του. Ο εφεσεϊών συσχέτισε το βασικό ισχυρισμό του με την ετήσια έκθεση της Α.Η.Κ. του 1987 που, αφού αναφέρει στοιχεία για το κόστος ηλεκτροδότησης των τουρκοκυπρίων και την αξία του ρεύματος που κατανάλωσαν μέχρι τότε, καταλήγει:

15 “την αξία αυτή του ρεύματος υποχρεώνεται να πληρώσει ο Έλληνας Κύπριος καταναλωτής με την επιπρόσθετη επιβάρυνση του λογαριασμού του κατά 18% - 20%”. Θα πρόσθετα εδώ ότι οι αμφισβητήσεις του αιτητή δεν έχουν χρηματικό ελατήριο. Αισθάνεται την ανάγκη να θέσει θέμα αρχής γιατί πιστεύει ότι η χορήγηση δωρεάν ρεύματος στα κατεχόμενα πλήσσει τα κυριαρχικά δικαιώματα της κυπριακής πολιτείας και είναι συγχρόνως

20 πράξη που θίγει το κύρος και συρρικνώνει την υπόστασή της.

25

Ο βασικός συλλογισμός, που ανέπτυξε ενώπιόν μας η δικηγόρος της Αρχής και που υιοθετεί η πρωτόδικη απόφαση, είναι ότι η επίδικη πράξη αποσύνδεσης του ηλεκτρικού ρεύματος αναφέρεται στο στάδιο εκτέλεσης ιδιωτικής σύμβασης. Επιβάλλεται

30 λοιπόν να ερευνήσουμε τις συνθήκες υπό τις οποίες ο καταναλωτής συνάπτει σύμβαση με την Αρχή. Το ρυθμιστικό πλαίσιο είναι ο περί Αναπτύξεως Ηλεκτρισμού Νόμος, Κεφ. 171, όπως διαμορφώθηκε μέχρι σήμερα από τις τροποποιήσεις που υπέστη. Η έρευνα μας θα περιορισθεί στις πρόνοιες που συσχετίζονται

35 άμεσα με το θέμα.

Το άρθρο 44 παρέχει εξουσία στην Αρχή να θεσπίζει κανονισμούς για τη ρύθμιση ποικίλων ζητημάτων. Μεταξύ αυτών είναι ο καθορισμός της τιμής του ρεύματος, του τύπου των αιτήσεων για παροχή ηλεκτρικής ενέργειας και των όρων που η Αρχή μπορεί να τη διακόψει στην περίπτωση που ο καταναλωτής

40

δεν τηρεί το νόμο και τους κανονισμούς. Όλα τα ζητήματα αυτά διέπονται από τους περί Αναπτύξεως Ηλεκτρισμού Κανονισμούς του 1954 έως 1986. Και ειδικότερα των Πρώτο Πίνακα των Κανονισμών που περιέχει τους Γενικούς Όρους Παροχής Ηλεκτρικής Ενέργειας.

5

Συγκεκριμένα ο Καν. 3 προβλέπει πως η παροχή πραγματοποιείται υπό τους όρους και συμφωνίες που εκτίθενται στον Πρώτο Πίνακα των Κανονισμών. Κατά τον Καν. 4(α) ο καταναλωτής υποβάλλει έντυπη αίτηση (τύπος Α). Αυτή περιέχει ρήτρα, που υπογράφει ο καταναλωτής, με την οποία αναλαμβάνει να πληρώνει για την παρεχόμενη ενέργεια σύμφωνα με τους παραπάνω Γενικούς Όρους και τη διατίμηση που ισχύει από καιρού εις καιρό και που καθορίζει η Αρχή. Περαιτέρω η Αρχή έχει δικαίωμα, από την παράγραφο 19 των Γενικών Όρων, να διακόπτει την προμήθεια ρεύματος σε περίπτωση που ο καταναλωτής παραλείπει να πληρώσει το λογαριασμό του μέσα στην τασσόμενη προθεσμία.

10

15

Από τις παραπάνω διατάξεις ο πρωτόδικος δικαστής έκτισε τους συλλογισμούς του για να συμπεράνει πως δημιουργήθηκε συμβατικό καθεστώς με τον καταναλωτή έστω και αν αυτό ήταν κατά βάση απόρροια της κανονιστικής εξουσίας της Αρχής. Συγκεκριμένα είπε:

20

“Έχω εξετάσει με προσοχή την προδικαστική ένσταση της Αρχής που αφορά την πράξη που είναι το αντικείμενο της θεωρατείας αρ. 1 της αίτησης έχοντας υπόψη ότι η Αρχή διάκοψε την παροχή ηλεκτρικής ενέργειας στο υποστατικό του αιτητή εφαρμόζοντας σχετικό όρο της σύμβασης της με τον αιτητή, έστω και αν ο όρος αυτός αποτελεί επανάληψη κανονιστικής διάταξης, και έχω φθάσει στο συμπέρασμα, με βάση τις πιο πάνω αυθεντίες, ότι η προσβαλλόμενη πράξη emπίπτει στη σφαίρα του ιδιωτικού δικαίου και δεν έχω, επομένως, δικαιοδοσία να ελέγξω τη νομιμότητα της κάτω από το άρθρο 146 του Συντάγματος.”

25

30

Για να υποστηρίξει τη σκέψη του το πρωτόδικο δικαστήριο αναφέρθηκε εκτεταμένα στα Πορίσματα Νομολογίας του Συμβουλίου της Επικρατείας 1929 έως 1959 στις σελ. 177 και 178 που αφορούν στη δικαιοδοσία του Συμβουλίου της Επικρατείας. Η ουσία του σχετικού δικαιοδοτικού κανόνα διατυπώνεται στην εναρκτήρια παράγραφο της περικοπής που χρησιμοποιήθηκε, που βρίσκεται στη σελ. 177:

35

40

5 “Διά σταθεράς νομολογίας εκρίθη, ότι αποκλείεται η καθ’
 ύλην αρμοδιότης του Σ.τ.Ε. επί διαφορών προκύπτουσών εκ
 συμβάσεως μετά του Δημοσίου ή νομικού προσώπου δημοσί-
 ου δικαίου, έστω και κυρωθείσης διά νόμου ή διατάγματος,
 όπερ δεν αίρει τον συμβατικόν χαρακτήρα αυτών και αφο-
 ρωσών το κύρος ή την εκτέλεσιν της συμβάσεως και πάσαν
 παρεπομένην εξ αυτής αξίωσιν.”

10 Εκείνο όμως που, κυρίως, βάρυνε στην κρίση του πρωτόδι-
 κου δικαστή είναι η απόφαση **Πελοπίδας Σεβαστίδης ν. Α.Η.Κ.**
 (1963) 2 Α.Α.Δ. 497. Στην υπόθεση εκείνη η Αρχή απέρριψε αί-
 τηση του προσφεύγοντος να τον προμηθεύσει με ηλεκτρική ενέρ-
 γεια. Η αιτία της απόφασης εντοπίστηκε ότι έγκειται στη φύση
 των καθηκόντων της Αρχής που της προσδίδουν το χαρακτήρα
 15 δημόσιας υπηρεσίας. Το δικαστήριο αποφαινεται σχετικά στη
 σελ. 499:

20 “The nature of the duties and functions of the respondent,
 particularly when considered in conjunction with the power of
 the respondent to make regulations and its duty to give equal
 treatment to all persons, are, in the opinion of the Court, such
 as to bring the duty of securing the supply of electricity, with
 which the Court is concerned in this case, within the realm of
 public law, even if the respondent is, to a certain extent, a
 commercial undertaking.”

25 Ο πρωτόδικος δικαστής διέστειλε όμως την κρινόμενη υπό-
 θεση στηριζόμενος στην παρακάτω παρατήρηση του δικαστηρί-
 ου στη σελ. 502:

30 “It should be added, however, that once a contract has been
 entered into between the respondent and a consumer of
 electricity, the compliance, by the parties thereto, with its
 terms and conditions would, as a rule, come within the realm of
 private law and thus not be the subject of a recourse under
 Article 146 of the Constitution.”

35 Πρέπει να λεχθεί ότι η παρατήρηση αυτή της απόφασης **Σε-
 βαστίδη** έχει το χαρακτήρα obiter dictum (παρατήρηση εν παρό-
 δω). Το θέμα που πραγματεύεται δεν αποτέλεσε αντικείμενο της
 διαφοράς και ότι ελέχθη δεν ήταν απαραίτητο για τη λήψη της
 απόφασης. Η άποψη που εκφράζεται έχει πειστική αξία, αλλά δεν
 εμπίπτει στην αρχή της δεσμευτικότητας του δικαστικού προηγου-

μενου (*stare decisis*). Βλέπε σχετικά *Salmond "Jurisprudence"* 12η έκδοση, σελ. 145 και επ.

Πρέπει ακόμη να αποσαφηνιστεί ότι στην Ελλάδα η αντίστοιχη υπηρεσία δηλαδή η Δ.Ε.Η (Δημόσια Επιχείρηση Ηλεκτρισμού) ιδρύθηκε και λειτουργεί με το πρότυπο του νομικού προσώπου ιδιωτικού δικαίου (Σ.τ.Ε. 511/63, 3084/64, 2643/67 και 1457/69). Και παρόλο ότι είναι εξοπλισμένη από το νόμο με ορισμένες αρμοδιότητες που ταιριάζουν περισσότερο σε δημόσια αρχή, εντούτοις οι πράξεις της, λόγω της ιδιότητάς της, θεωρούνται ότι εκφεύγουν του ακυρωτικού ελέγχου. 5 10

Η δυσπρόστατη δράση της διοίκησης υπήρξε αντικείμενο ανάλυσης από τους ευρωπαϊκούς μελετητές του διοικητικού δικαίου που διαμόρφωσαν τους κανόνες του υπό το κράτος των πολιτικών και φιλοσοφικών ιδεών που επικρατούσαν στην εποχή τους. Προεξάρχουσα θέση έχει η γερμανική θεωρία περί *Fiskus*. Όπως παρατηρεί ο Σπ. Φλογαΐτης "Η Διοικητική Σύμβαση, έννοια και φύση" έκδοση 1991, σελ. 227: 15

"...οποτεδήποτε το κράτος ενεργεί ως υποκείμενο δημόσιας εξουσίας, γίνεται δεκτό ως κράτος, σε όλες όμως τις άλλες περιπτώσεις θεωρείται ότι ενεργεί ο *Fiskus*, που δρα κατά το αστικό και γενικότερα το ιδιωτικό δίκαιο." 20

Στη σελ. 233 σημειώνεται η διάκριση που έκαμε ο E. Lafferiere μεταξύ των πράξεων διαχείρισης και πράξεων εξουσίας. Γίνεται επίσης αναφορά στη θέση του A.V. Dicey, που εμπνέεται από τη φιλελεύθερη ιδεολογία, για την αναγκαιότητα "υπαγωγής του κράτους στο ίδιο δίκαιο και στους ίδιους δικαστές με κάθε ιδιώτη" (σελ. 236). 25

Στην Κύπρο πολυάριθμα προηγούμενα έχουν καθιερώσει πως η επιδίωξη δημόσιου σκοπού είναι το αποφασιστικό κριτήριο για ένταξη της συγκεκριμένης δραστηριότητας του κράτους ή νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου στη μία ή την άλλη κατηγορία. Βλέπε για παράδειγμα, από την παλαιότερη νομολογία, *Stelios Laoudhia and The Republic* 2 R.S.C.C. 119, *Achilleas Hadjikyriacou & Others* 3 R.S.C.C. 89, *Savvas Yianni Valana and The Republic* 3 R.S.C.C. 91. Και τη νεότερη νομολογία: *The Republic v. M.D.M. Estate* (1982) 3 C.L.R. 642, *Galanos v. C.B.C.* (1984) 3 C.L.R. 742, *Ethnikos v. K.O.A.* (1984) 3 C.L.R. 831, *Machlouzarides v. Republic* (1985) 3 C.L.R. 2342, A.E. 692 & 697 *Photiades & Others v. Photiades* 35

& Others, (1988) 3 C.L.R. 2084, *Tamasos Tobacco Supplies & Co. v. The Republic* ημερ. 18/6/1991, προσφ. αρ. 52/90 *Benita Diane Moss v. The Republic* ημερ. 7/2/91 και Α.Ε. 1234 *Δημοκρατία ν. Αντώνη Τόχα*, (1995) 3 Α.Α.Δ. 218.

5 Κατά το Μ. Στασινόπουλο “Νομικά Μελέται” 1972, σελ. 65 και 66 δημόσιοι σκοπός είναι:

10 “ο αναχθείς εις σκοπόν της Πολιτείας και επιδιωκόμενος δια του μηχανισμού μιάς δημοσίας υπηρεσίας, ήτοι δια της χρήσεως των μέσων του δημοσίου δικαίου. Άρα, ο δημόσιος σκοπός είναι ο σκοπός μιάς δημοσίας υπηρεσίας.”

15 Σε αντίθεση με τη Δ.Ε.Η. στην Ελλάδα, που όπως έχουμε επισημάνει, δε θεωρείται νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου, η Α.Η.Κ. έχει αυτή την ιδιότητα. Την αναγνωρίζει σε αυτή το ίδιο το σύνταγμα (άρθρ. 122). Αλλά συνάγεται και από το νόμο. Συστάθηκε και δρα στα πλαίσια των διατάξεων του Κεφ. 171. Και οι δεδηλωμένοι γενικοί στόχοι της είναι, εκτός άλλων, η παραγωγή και προμήθεια ηλεκτρικής ενέργειας πάνω σε μονοπωλιακή βάση. Καθώς και η διασφάλιση της ηλεκτροδότησης της χώρας σε λογικές τιμές (άρθρ. 12). Είναι κοινοτοπία, αλλα πρέπει να λεχθεί, ότι με τα σημερινά δεδομένα χωρίς τις υπηρεσίες της Αρχής η δομή της κοινωνίας καταρρέει. Και οι επιπτώσεις στους καταναλωτές είναι αναντίλεκτα καταστροφικές. Επομένως το κοινό (όχι απλώς ομάδες αλλά στο σύνολο του) έχει ύψιστο ενδιαφέρον στην εφαρμογή και ευδωση των σκοπών της 20 Α.Η.Κ. Το σκεπτικό της απόφασης **Σεβαστιδή** συνάδει απόλυτα με τις θέσεις αυτές. Οι υποχρεώσεις της Αρχής χαρακτηρίζονται σαν δημόσιο καθήκον.

30 Ωστόσο η κα Κακουλλή υπέβαλε ότι η εξουσία της Αρχής να διακόπτει την παροχή για παράλειψη καταναλωτή να εξοφλήσει το λογαριασμό του έχει, σύμφωνα με τα προεκτεθέντα, καθαρά συμβατική προέλευση. Και ισχύει στην προκείμενη περίπτωση η παρατήρηση obiter στην υπόθεση **Σεβαστιδή**, ανωτέρω. Διαφωνώ. Εδώ δε βρισκόμαστε μπροστά σε απλή χρηματική διαφορά ή τη δυστροπία χρεώστη να καταβάλει την οφειλή. Αμφισβητείται αυτή η ίδια η νομιμότητα της πράξης της Αρχής να επιβάλλει 35 την τρέχουσα διατίμηση. Η πράξη θίγει και έχει άμεσο αντίκτυπο στα έννομα δικαιώματα του αιτητή σαν καταναλωτή.

Η μονομερής πράξη της Αρχής να διακόψει το ηλεκτρικό ρεύμα είναι άρρηκτα συνυφασμένη στην προκείμενη περίπτωση με

τη δημόσια εξουσία της να ορίζει τη διατίμηση. Δεν ενεργεί σαν ιδιωτική επιχείρηση που διαχειρίζεται την περιουσία της αλλά σα δημόσιο όργανο που αποβλέπει στην πραγμάτωση των σκοπών του νόμου με τον οποίο καθιδρύθηκε. Εδώ εντοπίζεται και η ειδοποιός διαφορά που την καθιστά ακυρωτική διαφορά. 5
 Άλλωστε η ενέργεια αποσύνδεσης του ρεύματος δεν μπορεί κατά λογική συνέπεια και προέκταση να διαχωρίζεται από την προμήθεια ηλεκτρικής ενέργειας η οποία στην υπόθεση Σεβαστίδη (που από την άποψη αυτή αποτελεί δεσμευτικό προηγούμενο) έκρινε ότι συνιστά ακυρωτική διαφορά. Και οι δύο ενέργειες 10
 εμπίπτουν στην ίδια κατηγορία.

Την άποψη μου τείνει να ενισχύσει πρόσφατη απόφαση του Αγγλικού Εφετείου στην υπόθεση *Norweb plc v. Dixon*, ημερ. 17/2/95, που είναι δημοσιευμένη στους Times ημερ. 24/2/95. Η ουσία της απόφασης είναι ότι η σύμβαση, που είναι δημιουργήμα του νόμου, δεν καταρτίζεται ελεύθερα. Ο καταναλωτής ηλεκτρικού ρεύματος δεν έχει την παραμικρή δυνατότητα να διαπραγματευθεί τους όρους της. Γι' αυτό η γενική συμφωνία για προμήθεια ρεύματος μεταξύ προμηθευτή και καταναλωτή δεν είναι σύμβαση (contract). Προς την κατεύθυνση αυτή η απόφαση 20
 τονίζει ότι:

“.....the legal compulsion both as to the creation of the relationship and the fixing of its terms was inconsistent with the creation of a contract.

It seemed that the principal terms were imposed on the consumer by the supplier not as a result of any bargaining, but the supplier exercising the power conferred on it by the Act.” 25

Η εφετειακή απόφαση επικύρωσε πως η σχέση του δημόσιου προμηθευτή ηλεκτρισμού και πελάτη δεν είναι συμβατική: βλέπε *Norweb plc v. Dixon* [1995] 3 All E.R. 952. Διαβάζουμε από 30
 τη σύνοψη:

“The relationship between a public electricity supplier and a tariff customer for the supply of electricity pursuant to the 1989 Act was not a contractual relationship, since the legal compulsion exercised by the statute over the parties, both as to the creation of the relationship and the fixing of its terms, was inconsistent with the existence of a contract.” 35

Τη συμφωνία επιβάλλει ο νόμος. Δεν έχει στο σημείο το οποίο

συζητήσαμε το χαρακτήρα σύμβασης του ιδιωτικού δικαίου για την οποία μπορεί να ασκήσουν αρμοδιότητες τα πολιτικά δικαστήρια.

5 Καταλήγω στο συμπέρασμα πως η διαφορά που έχει προκύψει υπάγεται στην ακυρωτική αρμοδιότητα του Ανωτάτου Δικαστηρίου. Η περί του αντιθέτου πρωτόδικη απόφαση παραμερίζεται. Καθώς και το διάταγμα εξόδων σε βάρος του εφεσείοντα. Για την έφεση δε θα επιδικάζα έξοδα.

10 ΠΙΚΗΣ, Π.: Συμφωνώ με τον Νικήτα, Δ., ότι η έφεση πρέπει να επιτραπεί. Η απόφασή μου συναρτάται με το αντικείμενο της 3ης θεραπείας, η οποία επιδιώκεται στην προσφυγή και, συγκεκριμένα, της απόφασης της οποίας επιζητείται η αναθεώρηση.

15 Η μονομερής διατίμηση ηλεκτρικού ρεύματος, επαγόμενη τον επαναπροσδιορισμό της τιμής διάθεσής του στο πλαίσιο της σύμβασης για την προμήθειά του, συνιστά πράξη εκτελεστή, αναγόμενη στο πεδίο του δημοσίου δικαίου, όπως και η αρχική απόφαση με την οποία καθορίζονται οι όροι παροχής ηλεκτρικού ρεύματος. Συναρτάται, όπως και η αρχική απόφαση, με τους σκοπούς λειτουργίας της Αρχής Ηλεκτρισμού Κύπρου, οργανισμού δημοσίου δικαίου, η προαγωγή των οποίων είναι μεγάλου ενδιαφέροντος για το κοινό.

25 Η αρμοδιότητα του Ανωτάτου Δικαστηρίου να επιληφθεί του αντικειμένου της θεραπείας 3 της προσφυγής είναι το κατ' εξοχήν θέμα της έφεσης. Το ερώτημα το οποίο τίθεται στην έφεση είναι αν η πράξη η οποία αποτελεί το επίδικο θέμα της θεραπείας αυτής ανάγεται στο πεδίο του δημοσίου δικαίου. Η απάντηση είναι καταφατική, γιατί η απόφαση, εκ της φύσεώς της, ανάγεται στο πεδίο του δημοσίου δικαίου. Η κατάληξη αυτή επισφραγίζει την τύχη της έφεσης και διανοίγει το δρόμο για την αναθεώρηση της απόφασης
30 η οποία αποτελεί το επίδικο θέμα της θεραπείας 3 στην προσφυγή.

Η έφεση απορρίπτεται κατά πλειοψηφία. Η πρωτόδικη απόφαση επικυρώνεται. Δεν εκδίδεται διαταγή για έξοδα.